

14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε¹ τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. 16 Ὅταν δὲ νιοστεύετε, μὴ γίνεσθε ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποὶ· ἀφανίζουσι (καταστρέφουν, ἀποκρύπτουν) γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσι (γιὰ νὰ φανοῦν) τοῖς ἀνθρώποις νιοστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι² τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ δὲ νιοτεύων ἀλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νιοτεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερωῷ.

19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς (σκόρος) καὶ βρωῶσις (τὸ φάγωμα) ἀφανίζει (καταστρέφει, ἐξαφανίζει), καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι³ καὶ κλέπτουσι· 20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρωῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· 21 ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται (θὰ εἶναι) καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν.

Γραμματικά σχόλια

1. ἀφῆτε: γ' ἐνικ. πρόσωπο Ὑποτακτ. Ἑγκλ. Ἀορ. β' (ἀφῆκα) τοῦ ῥ. Ἑ.Φ. ἀφήμι (ἀφίνω): σύνθετο: ἀπό + ἵμι: Ἑ.Φ. ἵμι (=ρίπτω· βάλλω· στέλλω· προσφέρω· σπεύδω): Μ.Φ. ἵεμαι· σύνθετο μέ πολλές προθέσεις: ἀφίμι, ἀνίμι (ἀφίνω, χαλαρώνω), διίμι (παρεβάλλω, ρίχνω διὰ μέσου), ἐφίμι (παραχωρῶ, ἐπιτρέπω), ἐφίεμαι (ἐπιθυμῶ), προίεμαι (παραμελῶ), προσίεμαι (παραδέχομαι), παρίμι (παραμελῶ, ἀφίνω νὰ πέσει παραλῶ), ὕφίεμαι (ὑποχωρῶ): ἐκκλ. φράσεις: «κράτισον τῆς ἀθλίας καὶ παρειμένης χειρός μου», «ἄνες, ἄφες, συγχώρησον»· διαφορές: ἵμι (ρίπτω) - βάλλω (ρίπτω· βλ. 12' μάθ.): ἵμι = ἀπλῶς ρίχνω, ἀσχέτως ἂν ἐπιτυχάνω ἢ ὄχι· βάλλω = ρίχνω κάτι ἐκεῖ πού σκοπεύω μέ ἐπιτυχία.

2. ἀπέχουσι: γ' πληθ. πρόσωπο Ὀριστ. Ἑγκλ. Ἔνεστ. (ἀπέχω) τοῦ ῥ. Ἑ.Φ. ἀπέχω· σύνθετο: ἀπό + ἔχω· Ἔνεστ. ἔχω (κρατῶ, κατέχω, ἔχω), Πρτ. εἶχον, Μέλλ. ἔξω/σχίσω, Ἀορ. β' ἔσχον, Πρκμ. ἔσχικα, Ὑπερσ. ἐσχίκειν· ἐκκλ. φράσεις: «πρόσχωμεν, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις», «ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας», «τὰς θύρας, τὰς θύρας ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν», «παράσχου, Κύριε».

3. διορύσσουσι: γ' πληθ. πρόσωπο Ὀριστ. Ἑγκλ. Ἔνεστ. (διορύσσω) τοῦ ῥ. Ἑ.Φ. διορύσσω· σύνθετο: διὰ + ὀρύσσω· Ἑ.Φ. ὀρύττω/ὀρύσσω (σκάπτω, ἀνοίγω λάκκο, χαντάκι κλπ.): Μ.Φ. ὀρύττομαι/ὀρύσομαι· παράγωγα/σύνθετα: ὄρημα, διῶρηξ (διώρημα), ὄρυκτός, τιμωρὸς, ὄρυχτος.

Συντακτικά σχόλια

Ἡ πρότασις ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξὴν ἄρνησις ἢ ὄχι

α. ἄρνητικὴ (ἢ ἀποφατικὴ): ὀνομάζεται ἡ πρότασις ὅταν περιέχει ἄρνησις· π.χ. **Μὴ θησαυρίζετε** ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς. (Ματθ. στ' 19)

β. καταφατικὴ: ὀνομάζεται ἡ πρότασις ὅταν δὲν περιέχει ἄρνησις· π.χ. **Θησαυρίζετε** δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ. (Ματθ. στ' 20)

Ἡ πρότασις ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τις μέ ἄλλη ἢ ἄλλες προτάσεις

α. κύρια (ἢ ἀνεξάρτητη): ὀνομάζεται ἡ πρότασις ὅταν ἐκφράζει αὐτοτελὲς νόημα καὶ μπορεῖ νὰ σταθεῖ μόνι τις στό λόγο· π.χ. **Ὡς δὲ νιοτεύων ἀλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι.** (Ματθ. στ' 17) (δύο κύριες προτάσεις)

β. δευτερεύουσα (ἢ ἐξαρτημένη): ὀνομάζεται ἡ πρότασις ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ μόνι τις στό λόγο, ἀλλὰ συμπληρῶναι ἄλλη πρότασις ἢ ὅρο τις· π.χ. **Ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν,** ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν. (Ματθ. στ' 21) («ἐκεῖ ... ὑμῶν» = ἡ κύρια πρότασις)

Διαδικτυακά μαθήματα γιὰ τὴν κατανόηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης

«Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού μίλησε ὁ Ὅμηρος ὡς τὰ σήμερα, μιλοῦμε, ἀνασαίνουμε καὶ τραγουδοῦμε μέ τὴν ἴδια γλώσσα», Γιώργος Σεφέρης

θαάσω (θάσσω, ῥ., κάθημαι) → θῶκος (πρβλ. ὑπουργικὸς θῶκος)

θλάω (ῥ., ἀορ. ἔθλασα· θραύω, συντριβῶ) → θλάσις (σπάσιμο), θλαστικός

θρηῖνος [ῥ, (θραῖνος), σκαμνίον, ὑποπόδιον] → θρανίον

θυραωρός [ῥ, φύλακας τῆς θύρας] → θυρωρός

θωρήσσω [ῥ., ἀορ. ἐθώρηξα· θωρακίζω, ὀπλιζῶ κάποιον] → θώρακας, θωρηκτὸς

Ὀμηρικὸ Λεξικὸ Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ, ἐκδ. 1888

ἵμι, (Μ.Φ. ἵεμαι).

θέματα -ιη-, -ιε-

παράγωγα/σύνθετα:

ἄνεσις, ἄφεςις, ἀφετηρία,
ἀνεμιένως (ἐλεύθερα), σύνεσις,
ἔνεσις, ἐνετός (βαλτός), κάθητος,
ἐφετός (ἐπιθυμητός), χειραφέτησις.

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά:

ἀφίμι → ἀφεςις, ἀνίμι → ἄνεσις,
διίμι → διέσις,
ἐφίεμαι → ἐφεςις, ἐφέτης
παρίμι → πάρεςις (χαλάρωσις),
συνίμι → σύνεσις,
ὑφίμι → ὕφεςις

ἔχω, (Μ.Φ. ἔχομαι).

θέμα -σεχ-

παράγωγα/σύνθετα:

ἀνάσχησις (συγκράτησις), ἔξις (συνήθεια), ἔνοχος,
ἐχέμιθος, ἐξις, εὐεξία, ἡνίοχος, ἰσχύς, καχεξία,
νουνεχίς, ὄχυρος (ἰσχυρός, ἀσφαλής), περιεκτικός,
σχέσις, σχῆμα, σχεδόν, σχετικός, ..

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά:

ἀνέχω → ἀνοχή, ἀντέχω → ἀντοχή
ἀπέχω → ἀποχή,
κατέχω → κατοχή,
παρέχω → παροχή, περιέχω → περιεχόμενο,
προσέχω → προσοχή,
συνέχω → συνοχή

Ποιὲς ἀπὸ τίς λέξεις τῆς στήλης Β' ἔχουν ἐτυμολογικὴ συγγένεια/κοινὴ ρίζα μέ τίς λέξεις τῆς στήλης Α'; Κυκλώστε τίς σωστές.

A'	B'
ἵμι	ἔπαρις, ἄνεσις, ἄνετος, ἀνετός, ἐγκάθητος, καθετήρας, ἐφετεῖο.
ἔχω	ἔφορος, ἔξοχος, μέθεξις, ἀδοξία, μειονεξία, πρόσχημα, πολιοῦχος.

www.agios-gerasimos.gr

Ἀθήνα 2019

ΜΑΘΗΜΑ 13ο

Ἐπίθετα καί Παραθετικά

α2. ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

→ Παρατηρήσεις (συνέχεια στά β' κλιτα επίθετα)

☛ Από τὰ ἐπίθετα σέ -ος, **δικατάληκτα** εἶναι:

1) τὰ περισσότερα ἀπό τὰ σύνθετα σέ -ος:

π.χ. (ό, ή) ἄ-καρπος, (ό, ή) ἄ-θάνατος, (ό, ή) ἐπί-τιμος, (ό, ή) ἔν-δοξος κ.λπ.

2) μερικὰ ἀπλᾶ, τὰ ὅποια λήγουν σέ -ειος ἢ -ιος ἢ -ιμος,

π.χ. (ό, ή) βόρ-ειος, (ό, ή) γαμήλ-ιος, (ό, ή) δόκ-ιμος, (ό, ή) αἰθρ-ιος

3) τὰ ἐπίθετα: βάνασος, βάρβαρος, βάσκανος, βέβηλος, ἔωλος (=παλιός), ἡμερος, ἡρεμος, ἡσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος, τιθασός (= ἐξημερωμένος, ἡμερος), χέρσος

Σημειώσεις:

* **Μερικά** σύνθετα σέ -ος εἶναι **τρικατάληκτα**, ὅπως: ἀντάξιος, ἀνταξία, ἀντάξιον· ἐναντίος, ἐναντία, ἐναντίον· πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον.

* Τό ἴδιο καί τὰ σέ -ικος **παρασύνθετα**, π.χ. (ἐξεταστής) ἐξεταστικός, ἐξεταστική, ἐξεταστικόν· (εὐδαίμων) εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.

* **Μερικά ἀπλᾶ ἢ σύνθετα σέ -ος** εἶναι **συγχρόνως τρικατάληκτα καί δικατάληκτα**,

π.χ. : ό βέβαιος, ή βεβαία ἢ ἡ βέβαιος, τό βέβαιον
 ό ἔρημος, ή ἐρήμη ἢ ἡ ἔρημος, τό ἔρημον
 ό ἀναίτιος, ή ἀναίτια ἢ ἡ ἀναίτιος, τό ἀναίτιον
 ό ἀνάξιος, ή ἀναξία ἢ ἡ ἀνάξιος, τό ἀνάξιον

α3. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνηρημένων ἐπιθέτων

Ἐνικός ἀριθμός			
θ. χρυσεο-, χρυσεᾶ-, χρυσεο-			
Ὀν.	χρυσοῦς	χρυσή	χρυσοῦν
Γεν.	χρυσοῦ	χρυσῆς	χρυσοῦ
Δοτ.	χρυσῶ	χρυσῆ	χρυσῶ
Αἰτ.	χρυσοῦν	χρυσῆν	χρυσοῦν
Πληθυντικός ἀριθμός			
Ὀν.	χρυσοῖ	χρυσαῖ	χρυσᾶ
Γεν.	χρυσῶν	χρυσῶν	χρυσῶν
Δοτ.	χρυσοῖς	χρυσαῖς	χρυσοῖς
Αἰτ.	χρυσοῦς	χρυσᾶς	χρυσᾶ

Ἐνικός ἀριθμός				
θ. εὔνοο-,εὔνου-				
Ὀν.	ό, ή	εὔνοος	τό	εὔνοον
Γεν.	τοῦ, τῆς	εὔνου	τοῦ	εὔνου
Δοτ.	τῶ, τῆ	εὔνω	τῶ	εὔνω
Αἰτ.	τόν, τήν	εὔνοον	τό	εὔνοον
Πληθυντικός ἀριθμός				
Ὀν.	οἱ, αἱ	εὔνοι	τά	εὔνοα
Γεν.	τῶν	εὔνων	τῶν	εὔνων
Δοτ.	τοῖς, ταῖς	εὔνοις	τοῖς	εὔνοις
Αἰτ.	τούς, τάς	εὔνοους	τά	εὔνοα

α4. ΤΡΙΤΟΚΛΙΤΑ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ

Παραδείγματα τρικαταλήκτων ἐπιθέτων

Ἐνικός ἀριθμός			
Ὀν.	εὐθύς	εὐθεῖα	εὐθύ
Γεν.	εὐθέος	εὐθείας	εὐθέος
Δοτ.	εὐθεῖ	εὐθεία	εὐθεῖ
Αἰτ.	εὐθύν	εὐθεῖαν	εὐθύ
Κλητ.	εὐθύ	εὐθεῖα	εὐθύ
Πληθυντικός ἀριθμός			
Ὀν.	εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέα
Γεν.	εὐθέων	εὐθειῶν	εὐθέων
Δοτ.	εὐθέσι	εὐθείαις	εὐθέσι
Αἰτ.	εὐθεῖς	εὐθείας	εὐθέα
Κλητ.	εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέα

Ἐνικός ἀριθμός			
Ὀν.	ἡμισυς	ἡμίσεια	ἡμισυ
Γεν.	ἡμίσεος	ἡμισείας	ἡμίσεος
Δοτ.	ἡμίσει	ἡμισεία	ἡμίσει
Αἰτ.	ἡμισυν	ἡμισείαν	ἡμισυ
Κλητ.	ἡμισυ	ἡμίσεια	ἡμισυ
Πληθυντικός ἀριθμός			
Ὀν.	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεια/ἡμίση
Γεν.	ἡμισέων	ἡμισειῶν	ἡμισέων
Δοτ.	ἡμίσεσι	ἡμισείαις	ἡμίσεσι
Αἰτ.	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίσεια/ἡμίση
Κλητ.	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεια/ἡμίση